

Protocol Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Inhoud

1. Inleiding.....	3
2. Definitie kindermishandeling.....	4
3. Direct melden.....	5
4a. Stappenplan Meldcode	6
4b. Afwegingskader.....	13
5. Melding Veilig Thuis	15
6. Dossiervorming	16
7. Professionalisering	17
Bijlage 1A Vormen van kindermishandeling	18
Bijlage 1B Vormen van Huiselijk Geweld	19
Bijlage 2 Signalenlijst kindermishandeling en huiselijk geweld (12-19 jaar)	20
Bijlage 3 Gespreksvoering met ouder(s) - voortgezet onderwijs.....	24
Bijlage 4 Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure.....	25
Bijlage 5 Hoe vertelt u betrokkenen of ouders dat u uw zorg bij Veilig Thuis meldt?.....	28

1. Inleiding

Vanaf januari 2019 moeten organisaties met de verbeterde Meldcode en het afwegingskader werken. De verbeterde Meldcode is tot stand gekomen om situaties van onveiligheid beter en eerder in beeld te krijgen. Binnen de Cedergroep geldt een meldplicht op het moment dat er vermoedens van huiselijk geweld, verwaarlozing, seksueel misbruik of mensenhandel (loverboyproblematiek) zijn. Als er sprake is van dergelijke vermoedens, doorloopt de school de Meldcode die bestaat uit 5 stappen.

2. Definitie kindermishandeling

De Jeugdwet hanteert de volgende definitie: 'Kindermishandeling is elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.' Waar ouders staat worden ook stief-, adoptie- en pleegouders bedoeld. Kinderen kunnen ook in een relatie van afhankelijkheid ten opzichte van beroepskrachten verkeren. Daarnaast kan ook kan gedacht worden aan vormen van huiselijk geweld, als ook medische verwaarlozing of mishandeling en Kindermishandeling door falsificatie (KMdF). Het is een brede definitie.

Wanneer je als professional een vermoeden van kindermishandeling hebt, kan dat ook gedefinieerd worden als ernstige opvoedingsproblemen of pedagogische onmacht van ouders. Hierbij kan ook gedacht worden aan het mijden van medische zorg. Het woord op zich is niet belangrijk, de consequenties wel. De zorgen om het kind zijn reden voor actie. Ook als er geen sprake is van kindermishandeling, maar bijvoorbeeld wel van ernstige opvoedingsproblemen, verdienen kind en ouders steun en hulp. Ouders mogen ook zelf hulp zoeken, bijvoorbeeld door zich aan te melden bij (aan de school verbonden) hulpverlenende instanties.¹

¹ Een voorbeeld voor de Cederscholen in Amsterdam is het Ouder en Kind Team Amsterdam: [Alle teams - Ouder- en Kindteams Amsterdam Ouder- en Kindteams Amsterdam Opvoeden, opgroeien en gezondheid](https://www.oktamsterdam.nl/) (oktamsterdam.nl)

3. Direct melden

Als de leerling acuut gevaar loopt en/of direct bescherming nodig heeft, meldt iedere medewerker direct bij Veilig Thuis. Deze melding gebeurt bij voorkeur in overleg met de teamleider, aandachtsfunctionaris² of rector, maar als die niet aanwezig zijn kan iedereen Veilig Thuis bellen. In een dergelijke situatie moet achteraf verslag gedaan worden in het leerlingvolgsysteem en de aandachtsfunctionaris, teamleider en rector ingelicht worden over de melding. Veilig Thuis beoordeelt, bij acuut gevaar, direct wat er moet gebeuren.

Als er een dreigende situatie ontstaat op school: bel de politie en vervolgens Veilig Thuis als het om een melding van kindermishandeling of huiselijk geweld gaat.

Bij twijfel: bel Veilig Thuis om advies te vragen over de anonieme casus.

Belangrijke telefoonnummers:

Telefoon Veilig Thuis: 0800 2000, Veilig Thuis is bereikbaar 24/7

Telefoon Politie: 0900-8844 of 112

² Hierbij valt te denken aan functionarissen uit de 2^e lijnsondersteuning in de school, altijd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag (dus geen docenten, wel een zorgcoördinator, een vertrouwenspersoon, een orthopedagoog, een schoolpsycholoog, een intern begeleider, een schoolmaatschappelijk werker, enzovoorts.

4a. Stappenplan Meldcode

Het werken volgens de Meldcode is een verplicht stappenplan voor scholen. Zodra er signalen van kindermishandeling gezien worden, wordt de Meldcode strikt gevolgd. De Meldcode geeft professionals houvast bij het signaleren en in gang zetten van interventies bij dergelijke signalen.

Scholen en andere instanties hebben vaak een aandachtsfunctionaris Kindermishandeling en Huiselijk Geweld. Dit is iemand die collega's ondersteunt bij het doorlopen van de Meldcode, het voeren van gesprekken over dit onderwerp en die zorgt dat het onderwerp onder de aandacht blijft. Binnen de Cedergroep is de taak van aandachtsfunctionaris belegd bij de ondersteuningscoördinator (OCO) of de teamleider zorg & ondersteuning van de betreffende school. Als de situatie daarom vraagt is het voor de aandachtsfunctionaris mogelijk om met Veilig Thuis te overleggen.

De Meldcode bestaat uit de volgende vijf stappen:

- **Stap 1:** In kaart brengen van signalen.
- **Stap 2:** Overleggen met een collega (eventueel Veilig Thuis raadplegen of een deskundige op het gebied van letselduiding).
- **Stap 3:** Gesprek met de betrokkene(n).
- **Stap 4:** Wegen van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. Bij twijfel altijd Veilig Thuis raadplegen.
- **Stap 5:** Beslissen over melden en/of hulp organiseren.

De mentor is altijd het eerste aanspreekpunt voor ouders, leerlingen en collega's. Als deze signalen krijgt die doen vermoeden dat er sprake zou kunnen zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling, schakelt de mentor de aandachtsfunctionaris in. Deze helpt de signalen in kaart te brengen en de ernst af te wegen (stap 1). Als het nodig is, overlegt de aandachtsfunctionaris met Veilig Thuis (stap 2). Als er zorgwekkende signalen in kaart worden gebracht, volgt een gesprek met de betrokkene(n) (stap 3). Hierna wordt op basis van de informatie die in kaart gebracht is de aard, ernst en het risico op kindermishandeling / huiselijk geweld gewogen (Stap 4). Het doel van deze stap is om te bepalen hoe ernstig de situatie is en wat er precies aan de hand is. Hierbij kan door de aandachtsfunctionaris eventueel gebruik gemaakt worden van een risicotaxatie-instrument.³ Bij twijfel wordt er (weer) contact opgenomen met Veilig Thuis. Hierna volgt stap 5, waarbij gekeken wordt of het mogelijk is om hulp te organiseren of dat er een melding bij Veilig Thuis gedaan moet worden.

³ Een voorbeeld van een risicotaxatie-instrument is te vinden via <https://cde.uva.nl/nl/onderzoek/verbonden-onderzoekscentra/expertisecentrum-fortho.html?cb#CFRANL>

Stap 1 In kaart brengen van signalen

STAP 1 *In kaart brengen van signalen*

Breng signalen in kaart die je zorg bevestigen of ontkrachten. Leg signalen en vervolgstappen objectief en feitelijk vast in het dossier. Voer indien nodig de kindcheck uit.

STAP 2 *Advies vragen aan deskundige collega of Veilig Thuis*

Overleg met een deskundige collega om signalen te duiden. Raadpleeg zo nodig Veilig Thuis of een forensisch arts. Neem bij eengerelateerd geweld, huwelijksdwang of vrouwenbesnijdenis direct contact op met Veilig Thuis.

STAP 3 *Gesprek met ouders en /of kind*

Bespreek je zorgen zo snel mogelijk met de ouders en met het kind zelf. Alleen als jouw veiligheid of die van het kind in gevaar kan komen door een gesprek kan je hiervan afzien.

STAP 4 *Wegen van het geweld*

Maak een inschatting van de aard en de ernst van de situatie op basis van de informatie uit stap 1 t/m 3. Vraag bij twijfel advies aan Veilig Thuis.

- Blijft je vermoeden bestaan? Indien nee: meldcode afsluiten.
- Zo ja, is er sprake van (een vermoeden van) acute of structurele onveiligheid?

STAP 5 *Neem twee beslissingen:*

1. Is melden noodzakelijk?

Als je acute of structurele onveiligheid vermoedt, doe je een melding bij Veilig Thuis en beoordeel je gezamenlijk of hulp bieden of organiseren ook tot de mogelijkheden behoort.

2. Is hulp (ook) mogelijk?

Beantwoord de volgende vragen:

- Ben je in staat effectieve hulp te bieden of organiseren?
- Werken betrokkenen mee aan de geboden hulp?
- Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot duurzame veiligheid en welzijn van alle betrokkenen?

Indien 'nee' (alsnog) melden bij Veilig Thuis.

Signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld kunnen via verschillende kanalen binnenkomen. Leerlingen, ouders van leerlingen, docenten, mentoren, schoolleiding, ondersteunend personeel: iedereen kan signaleren.

Voor signalen en vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld, zie bijlagen 1 en 2.

Eenieder die vermoedens heeft van kindermishandeling of huiselijk geweld geeft dit door aan de aandachtsfunctionaris kindermishandeling en huiselijk geweld. Deze neemt de casus in behandeling.

Delen leerlingen zorgen over een andere leerling met een personeelslid binnen de school, dan heeft het personeelslid de verantwoordelijkheid om contact te zoeken met de aandachtsfunctionaris kindermishandeling en huiselijk geweld of de teamleider.

Personeelsleden zeggen geen geheimhouding toe aan leerlingen en/of ouders, maar dragen wel zorg voor het uiterst zorgvuldig handelen en betrachten de informatie zo vertrouwelijk mogelijk te behandelen.⁴ Soms wordt in het gesprek met de leerling al een eerste inventarisatie gemaakt van de problematiek.

Degene die de casus in behandeling neemt, zal vragen om een zo feitelijk mogelijke beschrijving van de signalen. Het gaat hierbij om waarneembaar gedrag zonder interpretaties van de observant. Als er sprake is van letsel, dan wordt naar de plaats en het soort letsel gevraagd.

Kindcheck: De kindcheck is aan de orde als een volwassene of een adolescent in een situatie verkeren die de leerling (ernstige) schade kan berokkenen. Denk bijvoorbeeld aan gezinsleden met ernstige psychische problemen, drugs- of alcoholverslaving of waar geweld wordt gebruikt. Bij een 'positieve kindcheck' volg je de stappen van de meldcode. Is er geen reden tot zorg? Dan sluit je af en noteer je dat in het dossier.

⁴ De regels voor het verbreken van het beroepsgeheim gelden voor alle situaties waarin een cliënt zich in een ernstige situatie bevindt. Bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld is dit in een meldrecht vastgelegd in de Wet maatschappelijke ondersteuning (art. 5.2.6 Wmo). Dit biedt iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht het recht om een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld bij Veilig Thuis te melden. Ook als zijn cliënt, patiënt of leerling daar geen toestemming voor geeft. Daarnaast biedt het meldrecht beroepskrachten de mogelijkheid om informatie over een cliënt, patiënt of leerling te verstrekken als Veilig Thuis daarbij in een onderzoek naar vraagt. NB: Het wettelijk meldrecht geldt ook als er alleen meerderjarigen bij het huiselijk geweld zijn betrokken.

Stap 2. Collegiale consultatie en advies vragen bij Veilig Thuis

Ieder personeelslid heeft de verantwoordelijkheid om de signalen te bespreken met de aandachtsfunctionaris kindermishandeling en huiselijk geweld en/of met iemand van de schoolleiding.

Hierna volgt collegiaal overleg. Doel hiervan is om de handelwijze en de vervolgstappen weloverwogen te doen.

De aandachtsfunctionaris bespreekt de signalen met de teamleider, bij voorkeur samen met de melder of mentor.

De vraag die centraal staat in het overleg met collega('s) is: "Is er hier sprake van een ernstig opvoedingsprobleem en/of kindermishandeling/huiselijk geweld of is er mogelijk een ander probleem of misschien wel helemaal geen probleem?". Het gesprek dwingt ons om de eigen gedachten te ordenen, om de argumenten te toetsen aan een andere mening. Bij twijfels over signalen of over de te zetten stappen, zal anoniem contact opgenomen worden met Veilig Thuis voor advies.

Signalen worden altijd serieus genomen en men is zich bewust van de eigen emoties die de gedeelde informatie oproept.

Bij letsel wordt contact opgenomen met de jeugdarts van de GGD. Bij afwezigheid kan ook een arts van Veilig Thuis ingeschakeld worden voor consultatie.

Naar aanleiding van de verzamelde informatie wordt een actieplan gemaakt en worden de taken verdeeld. Hierbij wordt de vraag beantwoord hoe en wie het gesprek met de leerling en/of ouders aangaat. In principe zal het gesprek gevoerd worden met de aandachtsfunctionaris en de teamleider.

In acute casussen zal Veilig Thuis gevraagd worden bij het gesprek aanwezig te zijn. De aandachtsfunctionaris of de teamleider heeft de regie, maar draagt altijd verantwoording af aan de rector.

Stap 3. Gesprek met de leerling en/of de ouders

Bij vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld worden de gesprekken gevoerd door de aandachtsfunctionaris en de teamleider. In verband met de veiligheid van de leerling, van de medewerker of die van anderen, kan worden besloten om een eerste gesprek te voeren zonder dat ouders hierover van tevoren worden geïnformeerd. Dan moet wel altijd eerst anoniem overleg hebben plaatsgevonden met Veilig Thuis. Deze overwegingen legt de aandachtsfunctionaris vast in het dossier.

Met leerlingen boven de 16 jaar kan altijd gesproken worden zonder dat de ouders op de hoogte gesteld hoeven te worden. Het kan in veel gevallen wel goed zijn om met ouders te spreken, maar dan wel met toestemming van de leerling.

Voor het opvragen van informatie of overleggen met zorgprofessionals buiten school, anders dan Veilig Thuis, vraagt de aandachtsfunctionaris schriftelijk toestemming aan de ouders en de leerling.

Bij de start van het gesprek zal worden besproken wat de aanleiding en het doel is van het gesprek. In het gesprek worden de vervolgstappen uitgelegd.

Richtlijnen voor gespreksvoering zijn te vinden in bijlage 3.

Stap 4. Wegen van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

Na de gesprekken wordt de verzamelde informatie zorgvuldig afgewogen door de aandachtsfunctionaris en de teamleider. Op basis van al deze informatie wordt er een weging (inschatting) gemaakt, waarbij vragen over of er sprake is van (een vermoeden van) acute of structurele onveiligheid leidend zijn:

1. In hoeverre is de veiligheid van de leerling in het geding?
2. Wat is de inschatting van risico's op kindermishandeling/ huiselijk geweld?
3. Wat is de inschatting van de aard en ernst van de problematiek?
4. Is het nodig om een melding te doen bij Veilig Thuis?
5. Is het nodig om andere vormen van hulpverlening in gang te zetten?
6. In hoeverre zijn de ouders en het kind gemotiveerd om hulp te accepteren?

Eventuele ervaringen met broertjes en/of zusjes dienen ook in de weging te worden meegenomen.

Meer informatie over acute, structurele onveiligheid en disclosure is te vinden in bijlage 4. Bij twijfel kan er te allen tijde anoniem contact worden opgenomen met Veilig Thuis om advies te vragen.

De uitkomst van de weging wordt besproken met de rector.

Stap 5. Hulp organiseren of melden bij Veilig Thuis

Als na het doorlopen van de vorige stappen vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld blijven bestaan, gaan de aandachtsfunctionaris en de teamleider in gesprek met de ouders en delen ze hun besluit mee. Dit betekent het organiseren van hulp of melden bij Veilig Thuis.

Als de ouder (h)erkent dat er een probleem is en hulp wil ontvangen, meldt de aandachtsfunctionaris de casus aan bij de aan de schoolverbonden hulpverlenende instantie die de hulpvraag aan de passende ondersteuning koppelt.

Als de ingezette hulp niet voldoende blijkt te zijn of wanneer er alsnog vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld blijven bestaan, bespreken de aandachtsfunctionaris en de aan de schoolverbonden hulpverlenende instantie dit met de leerling en de ouders. Er wordt benoemd dat alsnog een melding bij Veilig Thuis zal worden gedaan.

Wanneer ouders hulp weigeren, wordt een melding bij Veilig Thuis gedaan.

Meldingen bij Veilig Thuis worden **ALTIJD** gedaan uit naam van de school.

Zie voor meer informatie bijlage 5.

4b. Afwegingskader

In de Meldcode is in stap 4 en 5 een afwegingskader opgenomen dat verplicht is om te gebruiken. Welk afwegingskader gebruikt wordt, is afhankelijk van de beroepsgroep. In het geval van Ceder zal er gebruik worden gemaakt van het afwegingskader Onderwijs & leerplicht/RMC.⁵ Het doorlopen van de afwegingskaders is om een beroepskracht houvast te geven bij de afweging of de problematiek zodanig ernstig is dat het doen van een melding als een professionele norm wordt beschouwd/noodzakelijk is. Overigens mag melden na het doorlopen van de Meldcode altijd, ook al blijkt dat er geen professionele norm is om te melden. Het afwegingskader bestaat uit vijf vragen.

1	<p><i>Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 3 van de Meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?</i></p> <p><i>Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier.</i> <i>Ja: Ga verder met afweging 2.</i></p>
2	<p><i>Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?</i></p> <p><i>Nee: Ga verder met afweging 3.</i> <i>Ja: Melden (telefonisch, anoniem) bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.</i></p>
3	<p><i>Zijn wij als school in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden?</i></p> <ul style="list-style-type: none">▪ <i>Heeft de professional de mogelijkheid het slachtoffer in veiligheid te brengen?</i>▪ <i>Zijn er heldere afspraken over de veiligheid met het gezin en de betrokken professionals te maken?</i>▪ <i>Is er voldoende zicht op onveilige gebeurtenissen in het verleden?</i>▪ <i>Voelt de professional zich voldoende deskundig en bekwaam om veiligheid te bewerkstelligen, al dan niet in samenwerking met anderen?</i>▪ <i>Kan de professional de spanning die eventueel bij de situatie komt kijken hanteren?</i> <p><i>Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</i></p> <p><i>Nee: Melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder.</i> <i>Ja: Ga verder met afweging 4.</i></p>

⁵ Zie eventueel: <https://www.poraad.nl/onderwijskansen/sociale-veiligheid-op-school/afwegingskader-huiselijk-geweld-onderdeel-van-de>

4

Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.

- Zijn de betrokkenen (gezinsleden) en bredere netwerk van steunfiguren bereid en in staat de voorgestelde hulp aan te gaan?
- Heeft iedereen de focus op het stoppen van geweld en een (duurzaam) herstel van veiligheid?
- Wordt er door iedereen gewerkt aan herstel van veiligheid en het wegnemen van de oorzaken van het geweld of de onveiligheid?
- Is de hulp gericht op het versterken van de veerkracht en het herstel van de schade die is veroorzaakt?
- Is er sprake van een risico gestuurd zorg- en herstelplan, met doelen en evaluatiemomenten?
- Indien er meerdere professionals betrokken zijn: zijn er heldere afspraken over samenwerking en casusregie?

Nee: Melden bij Veilig Thuis.

Ja: Hulp bieden of organiseren, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft. Spreek af welke taken alle betrokkenen hebben, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5

Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen?

Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.

- Stopt het geweld of de onveiligheid binnen de verwachte termijn?
- Is de problematiek ernstiger dan verwacht?
- Worden de gestelde doelen niet behaald binnen de verwachte termijn?
- Loopt de uitvoering van het veiligheid- en hulpverleningsplan vast?
- Is er (meer) specifieke expertise nodig?

Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis.

Ja: Hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners (nazorgtraject afspreken, incl. termijnen en verwachtingen).

5. Melding Veilig Thuis

Met behulp van een afwegingskader wordt de beslissing genomen of er sprake is van acute of structurele onveiligheid. Er wordt gekeken of melden bij Veilig Thuis noodzakelijk is of dat hulp verlenen / organiseren (ook) mogelijk is. In het laatste geval moet de hulp leiden tot duurzame veiligheid en moeten de betrokkenen meewerken aan de geboden of georganiseerde hulp.

Meldnormen

In de volgende situaties moeten beroepskrachten altijd melden bij Veilig Thuis:

- In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en disclosure, zie eventueel bijlage 4.
- In alle ANDERE gevallen waarin de professional meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, zelf in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- Als een professional die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

De organisatie van de leerlingondersteuning staat voor de Cederscholen beschreven in de schoolgids die elk schooljaar door de school gepubliceerd wordt. In de schoolgids staat ook beschreven met welke ketenpartners de scholen samenwerken (of in welk schooleigen document deze informatie te vinden is).

6. Dossiervorming

Alle stappen uit de Meldcode worden vastgelegd in bijvoorbeeld een leerlingdossier zodat een eventuele melding deugdelijk onderbouwd – op basis van de vijf stappen én het afwegingskader – gedaan wordt. De informatie betreffende een melding van kindermishandeling wordt tot maximaal vijf jaar na uitschrijving bewaard. Blijkt een vermoeden uiteindelijk onterecht, dan wordt dit nadrukkelijk vermeld in het dossier. Alleen de aandachtsfunctionaris die de casus middels het stappenplan van de Meldcode doorloopt, de ondersteuningscoördinator en de teamleider hebben toegang tot de informatie in het zorgdossier. Dit betekent dat deze informatie in het leerlingvolgsysteem alleen voor de schoolleiding, de ondersteuningscoördinator en de aandachtsfunctionaris is in te zien.

7. Professionalisering

Uiteraard is het ook belangrijk dat binnen de school medewerkers op de hoogte zijn van de werking van de Meldcode. Daarnaast is het belangrijk dat de aandachtsfunctionarissen regelmatig geschoold worden en actuele kennis behouden over de uitvoering van de rol van aandachtsfunctionaris. De aandachtsfunctionaris draagt er zorg voor dat zijn of haar kennis up-to-date blijft en dat het personeel bekend is met de principes van de Meldcode.

Bijlage 1A Vormen van kindermishandeling

Kindermishandeling is onder te verdelen in meerdere vormen. In de praktijk komen in een situatie waarin een of meer kinderen mishandeld worden, vaak verschillende vormen van mishandeling tegelijk voor.

- Lichamelijke mishandeling
- Lichamelijke verwaarlozing
- Medische mishandeling
- Medische verwaarlozing
- Psychische mishandeling
- Psychische verwaarlozing
- Seksueel misbruik
- Getuige van huiselijk geweld
- Meisjesbesnijdenis

Belangrijke andere bijzondere vormen van kindermishandeling:

- Vechtscheiding
- Mensenhandel (loverboys)
- Misbruik via internet / kinderpornografie
- Kindermishandeling door falsificatie (KMdF)
- Huwelijksdwang/geweld tegen vrouwen
- Grensoverschrijdend gedrag van kinderen / cliënten onderling
- Kindermishandeling of (machts)misbruik door beroepsbeoefenaar

KOPP/KVO kinderen

Kinderen van ouders met psychische problemen (KOPP) en kinderen van verslaafde ouders (KVO) lopen een verhoogd risico om zelf ook psychische of verslavingsproblemen te ontwikkelen.

Bijlage 1B Vormen van Huiselijk Geweld

Huiselijk geweld is geweld dat in de privésfeer plaatsvindt door partners, ouders, kinderen, huisvrienden en andere familieleden. Het is daardoor vaak onzichtbaar. De term huiselijk geweld zegt niets over de plaats waar het geweld plaatsvindt.

Steeds vaker wordt de term "geweld in afhankelijkheidsrelaties" gebruikt. Onder deze term vallen "geweld in huiselijke kring", geweld in instellingen/inrichtingen en geweld door vrijwilligers/mantelzorgers. Bij de huiselijke kring kan men denken aan (stief)ouders, (stief)broers-(stief)zussen, familie of huisvrienden, zoals:

- (ex)partnergeweld/relatiegeweld
- kindermishandeling
- ouderenmishandeling
- geweld tegen vrouwen door mannen
- huwelijksdwang en achterlating
- oudermishandeling
- ontspoorde (mantel)zorg waarbij de verzorgde inadequate zorg krijgt en/of schade oploopt
- financiële uitbuiting
- mensenhandel (waaronder loverboys/jugdprostitutie)
- seksueel grensoverschrijdend gedrag kinderen/jongeren onderling
- vechtscheiding
- stalking/belaging

Bij huiselijk geweld kan er sprake zijn van één of meer vormen van lichamelijke verwaarlozing, lichamelijke mishandeling, medische verwaarlozing, medische mishandeling, psychische verwaarlozing, psychische mishandeling en/of seksueel geweld.

Bijlage 2 Signalenlijst kindermishandeling en huiselijk geweld (12-19 jaar)

Als kinderen of jongeren mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enz.).

Hoe meer signalen van deze lijst bij een kind waarneembaar zijn, hoe groter de kans dat er sprake zou *kunnen* zijn van kindermishandeling. Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst in de context geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen!

NB: Er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

Wanneer een kind letsel vertoont, overleg dan direct met de jeugdarts van de aan de school verbonden instantie. Indien nodig kan deze het letsel beschrijven. Deze gegevens zijn van belang voor een eventueel onderzoek naar kindermishandeling.

Ook informatie over andere kinderen in het gezin wordt betrokken bij de afwegingen.

Lichamelijke signalen:

- wit gezicht (slaap tekort)
- hoofdpijn, (onder)buikpijn
- blauwe plekken
- slecht verzorgd er uit zien/slechte hygiëne
- lichamenlijk letsel
- achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling
- geslachtsziekte
- jeuk of infectie bij vagina, anus en/of mond
- urineweginfecties
- vermageren of dikker worden
- pijn in bovenbenen, samengeknepen bovenbenen
- houterige lichaamsbeweging
- niet zindelijk (urine/ontlasting)
- zwangerschap
- anorexia
- boulimia

- zelfbeschadiging

Gedragssignalen:

- somber, lusteloos, in zichzelf gekeerd
- eetproblemen
- slaapstoornissen
- schrikken bij aangeraakt worden
- hyperactief
- agressief
- plotselinge gedragsverandering (stiller, extra druk, stoer)
- vastklampen of abnormaal afstand houden
- isolement tegenover leeftijdgenoten
- zelfvernietigend gedrag (bv. haren uittrekken, zichzelf snijden, praten over dood willen, suïcidepoging)
- geheugen- en concentratiestoornissen
- achteruitgang van leerprestaties
- overijverig/faalangst
- zich aanpassen aan ieders verwachtingen, geen eigen initiatief
- extreem zorgzaam en verantwoordelijk gedrag
- verstandelijk reageren, gevoelens niet tonen (ouwelijk gedrag)
- geseksualiseerd (“verleiden”) gedrag, seksueel getint taalgebruik
- opvallend grote kennis over seksualiteit (niet passend bij de leeftijd)
- verhalen of dromen over seksueel misbruik, soms in tekeningen
- geen spontaan bewegingsspel
- moeite met uitkleden voor gymles of niet meedoen met gym
- verzuim, spijbelen, weglopen van huis
- stelen, brandstichting
- verslaving aan alcohol of drugs
- weglopen van huis
- crimineel gedrag
- promiscuïteit/prostitutie
- relationeel geweld
- relatie met een groot leeftijdsverschil

Signalen in ouder-kind relatie en gezin:

- ouder troost kind niet bij huilen (jongere kinderen)
- ouder reageert niet empathisch / liefdevol op kind of jongere
- ouder klaagt overmatig over het kind, toont weinig belangstelling
- ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind
- ouder is zelf mishandeld of heeft psychiatrische- of verslavingsproblemen
- ouder gaat steeds naar andere artsen/ziekenhuizen of behandelaars (‘shopping’ KMdF)
- ouder komt afspraken niet na
- ouder haalt kind opeens van school (plotselinge verhuizing of overplaatsing)
- ouder geeft aan 'het allemaal niet meer aan te kunnen'
- ‘multi-problem’ gezin

- ouder die er alleen voorstaat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement, gezin heeft weinig steun uit sociale omgeving
- vaak verhuizen
- sociaal-economische problemen: armoede, werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.
- veel ziekte in het gezin
- geweld / agressie wordt gezien als middel om problemen op te lossen

Signalen seksueel misbruik:

Lichamelijke signalen:

- verwondingen aan genitaliën
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina *en/of* anus
- problemen bij het plassen
- recidiverende urineweginfecties
- pijn in de bovenbenen
- pijn bij lopen *en/of* zitten
- seksueel overdraagbare aandoeningen

Psychosociale signalen:

- angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van de leerling.

Afwijkend seksueel gedrag:

- Excessief *en/of* dwangmatig masturberen
- angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van andere kinderen
- niet leeftijdsadequaate seksueel spel
- niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- angst voor zwangerschap
- angst om zich uit te kleden
- angst om op de rug te liggen
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
- schrikken bij aangeraakt worden
- houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')
- geen plezier in bewegingsspel.

Signalen meisjesbesnijdenis:

- vertellen over meisjesbesnijdenis in het algemeen
- aankondigen van besnijdenis/aankondigen van vakantie in het buitenland

Directe gevolgen tijdens en na de ingreep:

- extreme pijn (wanneer de ingreep zonder verdoving plaatsvindt)
- klachten bij urinelozing (pijn bij plassen, ophoping urine in de blaas)
- overmatig bloedverlies

- kans op infectie
- kans op overlijden van het meisje.

Mogelijke gevolgen na de ingreep:

- moeilijke en/of pijnlijke urinelozing
- urineweginfectie
- chronische pijn in de onderbuik
- littekenvorming
- menstruatieklachten

Signalen geweld tegen vrouwen:

Angst:

- schichtig reageren
- onzekerheid
- verwardheid
- apathisch zijn
- in zichzelf gekeerd zijn
- zich afsluiten van de buitenwereld.

Verandering van gedrag:

- plotselinge stressreacties
- schoolverzuim
- westerse kleding inruilen voor traditionele kleding en hele lichaam bedekken
- direct na school naar huis gaan
- stelselmatig opgehaald worden door vader of broer(s)
- vriendschappen verbreken
- verwondingen
- blauwe plekken.

Ontwijkend gedrag:

- ontwijkende antwoorden op directe vragen over bijvoorbeeld verwondingen of sociale controle door familie
- lichamelijke verwaarlozing
- zelfmoordpogingen
- zinspelen op zelfmoord
- fatalistische houding
- verhalen over geweld tegen andere familieleden.

Voorzichtigheid is geboden. Het opmerken van één of enkele signalen hoeft geen grond te zijn voor een vermoeden van kindermishandeling. Een andere oorzaak is ook mogelijk. Het gaat erom de signalen⁶ te koppelen aan de context.

⁶ Zie eventueel ook de signalenkaart via <https://signalenkaart.nl/>

Bijlage 3 Gespreksvoering met ouder(s) - voortgezet onderwijs

In een gesprek zijn een aantal dingen waar rekening mee gehouden moet worden.

Het is belangrijk om betrokkenheid uit te stralen en eerlijkheid. Direct na het vertellen wat de aanleiding is van het gesprek, vraagt de medewerker aan de ouders wat zij hiervan vinden. Door middel van open vragen krijgen de ouders de gelegenheid om hun eigen verhaal te vertellen. Hierbij luistert de medewerker actief en stimuleert door houding, knikken, hummen etc. De medewerker neemt de tijd en raakt niet geïrriteerd of ongeduldig. Het gesprek moet geen verhoor worden, maar heeft als doel om de achterliggende problematiek op te sporen. De medewerker probeert de positieve aspecten van de leerling en/of het handelen van de ouders te benoemen. Door het benoemen van zichtbare feiten en zichtbaar gedrag, zonder eigen waardeoordeel of beschuldigende houding of (stem)toon, zal de ouder zich minder in de verdediging gedrukt voelen. Reageren in de eerste persoon ('ik') op emoties of uitlatingen van de ouder, herhalen (in andere woorden) en samenvatten, verheldert wat er door de medewerker en de ouders bedoeld wordt.

Bij de bevindingen hoort het verhaal van de ouders en/of de leerling. De medewerker analyseert de situatie op grond van de eigen observatie, het verhaal van ouders en/of leerling en de aanwezigheid van risicofactoren en beschermende factoren. De medewerker observeert de interactie tussen de leerling en de ouders tijdens het gesprek en bespreekt wat opvalt.

NB: het in gesprek gaan met ouder(s) en/of kind luistert nauw. Het verdient de aanbeveling om hier informatie over te verzamelen en/of scholing in te volgen.

Bijlage 4 Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure

In samenspraak met Veilig Thuis zijn standaard definities en voorbeelden opgesteld. Deze voorbeelden zijn gericht op de praktijk van het onderwijs, bijvoorbeeld: basisonderwijs, voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs en leerplicht.

Acute onveiligheid

Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	<p>Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft.</p> <p>(Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.</p> <p>Poging tot verwurging.</p> <p>Wapengebruik.</p> <p>Geweld tijdens de zwangerschap.</p> <p>(Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen en jongeren.</p> <p>Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).</p> <p>Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.</p> <p>Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het</p>

	<p>kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt (KMdF).</p> <p>Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.</p> <p>Acuut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïdepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.</p> <p>Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.</p> <p>Een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene.</p> <p>Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken.</p> <p>Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt.</p>
--	---

Structurele onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst. In de afweging of sprake is van structurele onveiligheid is ten minste over de volgende factoren informatie nodig: herhaling van geweld /onveiligheid, oudersignalen en eventuele kindsignalen/signalen van slachtoffers.
Voorbeelden	<p>Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.</p> <p>Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken.</p>

Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben.
 Minderjarigen die stelselmatig getuige zijn van huiselijk geweld.
 Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden.
 Psychische en/of fysieke mishandeling door escalerende vormen van langdurige stalking in partnerrelaties.
 Ontbreken van hulpverlening in het gezin.

Disclosure

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit, zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex-)partnerstalking, huwelijksdwang, geweld tegen vrouwen en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.

Bron: Voorbeeldprotocol “Onderwijs”, versie 1.5, ontwikkeld door de LVAK, 2018

Bijlage 5 Hoe vertelt u betrokkenen of ouders dat u uw zorg bij Veilig Thuis meldt?

In sommige situaties is een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk. De meeste ouders horen dat liever van school dan van Veilig Thuis. Hierdoor komt de brief of het telefoontje van Veilig Thuis minder onverwacht en hebben mensen niet het gevoel dat u achter hun rug om te werk bent gegaan.

De mededeling aan ouders, dat u gaat melden, kan moeilijk zijn. Vaak gaat hier echter al een proces aan vooraf, zijn er één of meerdere gesprekken geweest en blijken ouders niet of onvoldoende ontvankelijk voor uw zorg.

Hieronder volgen enkele tips over het informeren van ouders over de melding bij Veilig Thuis.

Ter voorbereiding:

- Overweeg of er een tolk moet worden ingeschakeld
- Overleg met Veilig Thuis of uw zorg over de leerling als melding kan worden aangenomen
- Overleg met Veilig Thuis of het in die specifieke situatie verstandig en veilig is om ouders zelf te informeren over de melding
- Overleg met Veilig Thuis hoe u de ouders kunt informeren over de melding en maak indien gewenst een vervolgspraak met Veilig Thuis

Het gesprek met de ouder(s) over de melding bij Veilig Thuis

- Vat uw zorg om de leerling zo concreet mogelijk samen voor de ouders
- Noem ook, indien van toepassing, kort de stappen die u reeds met de ouders doorlopen hebt
- Stel ouders op de hoogte dat u uw zorg over hun kind gaat melden bij Veilig Thuis, vraag geen toestemming
- Leg duidelijk uit dat u merkt dat ouders niet dezelfde zorg of oplossing delen als school
- Vertel ouders dat u zich zodanig (ernstig) zorgen maakt, dat het de verantwoordelijkheid van school is om daarbij de hulp van Veilig Thuis in te schakelen
- Beschrijf Veilig Thuis als een instelling waar iedereen die zich zorgen maakt over kinderen en een vermoeden heeft van kindermishandeling, terecht kan
- Laat, indien de situatie dit toelaat, voor ouders de opening vrij om alsnog vrijwillige hulp te zoeken. Maak wel goede afspraken over het terugkoppelen van informatie
- Voer het gesprek altijd samen met een collega